

Nacionalisté si mohli ovšem stěžovati, že mexický katolicismus je řízen z ciziny, neboť mexický klerus byl pod kardinálem chicagským. Vážný konflikt, který dělil Spoj. Státy a Mexiko v otázce vlastnictví petrolejových ložisek, najednou tajemně umlkl. Ve Washingtoně se již nemluví o ultimatu. Nový vyslanec pracuje, jak se zdá, s úspěchem na sjednocení finančních a politických zájmů obou zemí. I Kellogg, kdysi tak hrozivý, jedná nyní v rukavičkách.

Má tedy Calles volné pole? Je nesporné, že Calles vykonal záslužné dílo pro Mexiko zvýšením bohatství, zavedením komunikací a šířením laického školství. Krátce stál v čele národu, který byv dlouho zmítán revolucemi stanul nyní na prahu prosperity. A bylo to jeho dílo, dílo, jež stojí a padá s konstitucí. Běda tomu, kdo by se tedy dotkl některého jejího článku.

A podle Callesa kněží podněcují revoluci. Jsouce dotčeni jeho zdarem, rozrušení jeho úspěchy mezi lidem, jenž ještě včera byl jejich, vyvolávají revoltu. Nechtě tedy prchnou nebo zemrou!

Je to tragické dilema.

Žádný křesťan, ať již katolík, či nikoli, nemůže zůstatí ostatně indiferentním, doví-li se o tolika vraždách, o tolika obětech. Dnes je konečně jedno, zda klerus chtěl vyvolatí vzpouru či nikoli: tisíce nevinných padlo pro svoji víru v smrtelných mukách. Mučedníci podkopávají vždy nejen morální, ale i hmotné opory státu. Dějiny nás tomu učí na každé stránce. Mexiko chce hrátí stále důležitější roli ve světové politice. Je to nejen jeho právo, ale i povinnost. Hospodářským úsilím může se skutečně státí státem veliké důležitosti. Avšak jeho dílo bude marné, nebude-li vedeno principy humanity a jestliže ruce jeho vůdců budou potřísněny krví.

Dr. C. H.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

JE DEMOKRACIE OMYL? (*Current History*, květen 1928).

V článcích spojených pod tímto titulem dokazují bývalý německý císař Vilém a italský ministerský předseda Mussolini, že demokracie zklamala, kdežto guvernér Marylandu Albert C. Ritchie a prof. James T. Shotwell z Carnegie-ho nadace pro mezinárodní mír jejich vývody vyvracejí a brání demokracii.

V rozmluvě se zástupcem časopisu *Current History* praví *Vilém* v podstatě toto: »Parlamentarismus je všude zdiskreditován: parlamentarismus je totéž co korupce.« Panovník, jakožto jednotlivec, měl svědomí a odpovědnost; lid svědomí nemá a vláda je tak rozdělena, že odpovědnost nakonec nemá nikdo. Panovníci jsou dnes většinou sesazeni; ale to jen proto, že nechtěli užít příliš krutých prostředků na udržení své moci: zákony na ochranu republiky jsou mnohem drakoničtější, než bývalé zákony o urážce veličenstva. Demokracie se podobá poháru, do něhož možno liti různé nápoje, které všechny obsahují více nebo méně alkoholu: to je příčina nadšení těch, kdo z nich pijí. Přílišné požití vede nutně ke »Katzenjammeru«. Ve dvou třetinách světa se upouští od demokracie: Itálie, Rusko, Francie (diktátorská moc mín. předsedy pro měnovou politiku), dokonce i Spojené Státy. Dobře říká Američan Mencken, že lid je dítě, které potřebuje, aby je někdo vychovával a řídil. Demokracie buduje na falešném předpokladu »národa«, jakožto skupení jednotlivců; neexistuje takový »národ«, který by byl schopen přemýšlení, který by byl bez egoismu a který by měl zdravý úsudek. V demokracii je jediná opravdová svoboda: ta, s níž ti, kteří »nemají«, ničí svobodu těch, kteří »mají«.

Vilém nepochybuje, že demokrati německé revoluce z r. 1918 budou brzo rozčarováni, protože pravé demokracii se může dařiti dobře jen pod vládou panovníka. Všechny světové theorie o demokracii jsou bezcenné ve srovnání s demokracií, jak ji navrhoval baron von Stein Bedřichu Vilémovi III. Vpád

západní demokracie, která zachovává jen formu, nikoliv však ducha, zarazil vývoj demokracie, jakou měl na mysli von Stein, a která jediné nesnižovala občany na t. zv. »Stimmvieh«. Jedině panovník za pomoci odborníků může nestranně posoudit, čeho vyžaduje blaho lidu. V parlamentní vládě není nikoho, kdo by chtěl spojit různé vzájemně se potírající tendence ku prospěchu celého národa. Diktátor na to nestačí, protože i kralování je povolání, jemuž je nutno se učit — a kterému se jedna generace naučit nemůže.

Mussoliniho mínění o tom, proč Itálie opouští demokratickou formu vlády, je uloženo v jeho zprávě předložené poslanecké sněmovně 2. dubna 1928 při projednávání nového volebního zákona.

Fašismus je toho názoru, že parlament nemůže dnes být jedinou spojnici vlády a lidu. Není ovšem pochyby o tom, že musí i nadále mít místo mezi orgány státu jako nejcennější pomocník vlády, musí však být utvořen na zcela jiných principech. — Dogma o svrchovanosti lidu udělalo z parlamentu jediného vládce, na druhé straně však nechalo výběr poslanců úplně z vůli mas. To je ovšem naprosto nesprávné, protože masy nejsou schopny utvořit si spontánně svou vlastní vůli a tím méně jsou schopny samostatných voleb (»Demokracie v přírodě neexistuje«.) Vdycky je tu nějaký vůdce: buď jednotlivce — agitátor, nebo politická strana a není záruky, že to myslí dobře s lidem. Jiná závada je v tom, že je stát rozdělen na volební okresy, čímž se podporuje vzájemná řevnivost na úkor blaha celku. Nejlepší mužové se širokým rozhledem, kterým se protiví účastníci se malicherných bojů místních, nenajdou voličů. — Na štěstí je tu fašismus, který všem těmto zlům odpomůže. Fašismus popírá dogma o svrchované moci lidu a stanoví dogma o svrchovanosti Státu, jehož základním orgánem je parlament. Proto má stát zájem na tom, aby byl parlament co nejlepší a aby v něm bylo území státu jako celek representováno co nejlépe. Nový volební řád zaručuje, že poslanci budou opravdu zástupci lidu všech tříd a povolání a že budou voleni po zralé úvaze a ne čistě náhodným projevem tak zvané »vůle lidu«, která je vlastně vůlí několika demagogů. Úlohou voličů nebude vybírat jednotlivce, kterých mnohdy ani neznali, nýbrž schvalovat nebo odmítat systémy vlády, ten neb onen směr vládní politiky. Tím se neruší zásada fašismu, že svrchovaná moc není u lidu; chce se tím pouze dojít k užšímu styku vlády s lidem a k poznání jeho přání. Skládá se tedy volba ze tří částí: zákonem stanovené organizace navrhuje dvojnásobný počet kandidátů; Velká Rada Fašistická vybere z nich navrhované poslance; voliči tento návrh schvalují. Možnost, že by voliči návrh Velké Rady neschválili, považuje se prakticky za vyloučenou. Kdyby však přece jen k tomu došlo, nezbylo by nic jiného, než vyzvat ostatní organizace, aby určily své kandidáty a představily je lidu. Není třeba přeceňovat důležitost takového eventuálního případu. Nesmíme si myslit, že by stát nebo vládní režim závisel na takovém rozhodnutí: byla by tím jen obnovena harmonie mezi zástupci lidu a lidem, a vláda by měla vodítka, podle něhož by přizpůsobila svou politiku mínění lidu. Stále by zůstala v platnosti zásada fašismu, že moderní stát není sice odvislý od lidu, ale že se také nemůže lidu odcizit. —

Marylandský guvernér *Albert C. Ritchie* dokazuje, že demokratická vláda lidu je úspěšná. Odvěký politický problém, jak spojit moc vlády se svobodou jednotlivců, řeší demokracie tím, že nad moc vlády staví svrchovanější moc lidu. Mussolini i Kaiser mají jinou teorii o moci vlády — a vůbec v Evropě se přestává věřit v politickou moc demokracie. Na štěstí nemusí se Amerika starat o tyto abstraktní definice demokracie: demokracie není zde formou vlády, nýbrž sociálním a politickým ideálem, který se dívá na společnost jako na sdružení jedinců sobě rovných.

Opouští-li se v Evropě demokratická forma vlády, a to nejen v některých nových státech, nýbrž i ve státech s demokratickou tradicí, může to být jen přechodný stav, vyvolaný poválečnou situací. Vyvést stát z chaosu poválečného je úloha velmi těžká a zdá se, že vyžaduje silného jedince. Není to v historii nic nového: Perikles, Filip Makedonský, Caesar, Karel Veliký, Tudorovci, Cromwell, Napoleon, byli právě takovými diktátory, k nimž se utíkaly státy po velkých válkách.

V Americe ovšem nezpůsobila válka takových škod — ale hlavně je tam demokracie docela

jiného původu: to není politická doktrína, uměle zřízená, ani nebyla lidu dána z milosti nějakého panovníka. Americká ústava ji nestvořila, naopak demokracie stvořila ústavu. Demokracie se v Americe zrodila z lidu, je to krev jeho krve.

Líčí triumf demokracie v Americe jednak historickými doklady, jednak technickým a hospodářským rozmachem Ameriky. Obrací se potom k problému diktátora. Nechce řešiti otázku, potřebovala-li Itálie Mussoliniho. Ale i kdyby — co se stane po jeho smrti? Najde se někdo, kdo by pokračoval? Nezmocní se vlády opět skupina, která bude vykořisťovati lid právě tím způsobem, před kterým chtěl jej Mussolini uchrániti v demokracii? Nebo přijdou po něm slabochi a všechno se opět rozpadne. Právě tak nenašel vhodného nástupce ani Perikles, ani Alexandr Veliký, ani Napoleon. Lepší je tedy vláda lidu, kde výšiny politického kyvadla nejsou tak prudké a násilné.

Svrchovanost lidu v demokracii projevuje se nejen ve vládě, nýbrž stejně veřejným míněním. Toto veřejné mínění může být někdy zdánlivě nečinné, lhostejné, ale jakmile vláda zajde příliš daleko, ihned se probudí a přihlásí se k svému právu. Všechny velké reformy, každý veliký politický pokrok vyšel z lidu. Říká-li se, že v demokracii lid může být vykořisťován falešnými vůdci, může se mu stejně věsti i v autokracii, kdežto však zde je ono vykořisťování legalisováno, je v demokracii v moci lidu, aby se ho zbavil.

A na straně demokracie je ještě jedno veliké aktivum: demokracie je vždycky méně náchylná k válkám, než autokracie. Světovou válku rozdmychalo hlavně Německo a Rusko, a dnes je Mussolini zosobněným nebezpečím pro mír v Evropě.

Americký experiment se svrchovaností lidu měl neobyčejný úspěch. I když je cesta pokroku v demokracii pomalá, vykazuje-li pokusy mnohdy chybné, je to jediné správná a bezpečná cesta. Vývoj v demokracii je sice nutně pomalý, ale jde vždy kupředu a vzhůru. (Dokončení.)

TISKOVÉ ZÁKONY V SOVĚTSKÉM RUSKU.

Tajemník Mezinárodního ústavu pro veřejné právo prof. B. Mirkin-Guetzevitch napsal o tomto tematě článek *La réglementation de la presse en Russie soviétique* do dubnového čísla *Revue politique et parlementaire*. Pro sovětskou ideologii neexistuje právo jako norma, jako princip společenského života. Cíl, za nímž jde, t. j. diktatura komunistické strany, vede nutně k zásadě, že stát není právem vázán. Už Lenin napsal, že vědecké pojetí diktatury znamená vládu, jež není omezena žádným zákonem, žádným pravidlem, a jež se opírá o násilí. První sovětská ústava byla vydána 10. července 1918. Avšak už 16. ledna 1918 vyšlo Prohlášení práv pracujícího a vykořisťovaného lidu, jež tvořilo později první část Ústavy. Prohlášení sestavil Lenin a sověty prohlašovaly, že má dokonce větší význam než proslulé Prohlášení lidských a občanských práv francouzské revoluce. Přes to není v sovětském Prohlášení obvyklý seznam svobod ani zásada osobních práv. Je to spíše prohlášení práv státu než práv občanů.

V druhé části Ústavy (§ 14) se prohlašovalo: Aby RSSR zajistila pracujícímu lidu svobodu jeho mínění, ruší odvislost tisku od kapitálu a odevzdává dělnické a selské třídě všechny technické prostředky sloužící k vydávání časopisů, brožur, knih a jiných tiskopisů a zajišťuje jich svobodnou kolportáž v celé zemi. Poněvadž sovětská vláda si ponechala výsadu representovati dělnický a selský lid, prohlásila tímto vlastně státní monopol tisku.

Už v prosinci 1917 byl zřízen Revoluční tribunál pro tiskové věci, který ukládal pokuty, zastavoval časopisy atd. V březnu 1918 byl zrušen a tiskové věci přicházely před obyčejný revoluční tribunál. Zároveň byla zavedena vojenská a politická censura. Dekretem z 8. srpna 1918 zastaveny všechny neoficiální časopisy. Tisk stal se státním monopolem a Státní nakladatelství řídilo všechnu vydavatelskou činnost. — Tyto poměry se změnily novou ekonomickou politikou (NEP). Denní tisk zůstal i nadále (až dodnes) státním monopolem, ale dekret z 12. prosince 1921 povolil soukromé vydávání knih, ovšem pod přísnou

censurou Státního nakladatelství. Dekretem z 6. června 1922 bylo zřízeno hlavní vydavatelské ředitelství »Glavlit«, jež mělo dohlížeti na tisk a konati předběžnou cenzuru. Dnes je Glavlit nejvyšším censurním orgánem, v němž zasedají zástupci všech oborů státní správy i politické policie (GPU). Glavlit vykonává cenzuru vojenskou, politickou i ideologickou všech tisků, fotografií, kreseb atd. Má za úkol potlačit ideologii nepřátelskou Sovětům a kompromitující sovětskou vládu a komunistickou stranu. Glavlit vydává seznamy zakázaných knih, může zastavit tisk knih, vydati vinníky státní policii, konfiskovati i díla, která nejsou na indexu zakázaných knih. — Také tiskárny jsou podrobeny přísnému dozoru. Každá nová tiskárna musí býti povolena, toto povolení nesmí se postoupiti jiné osobě prodejem ani dědictvím. Kontroluje se koupě a prodej tiskařských strojů a písma. V tiskárnách musí se zaznamenati přesně všechny objednávky (i visitky); ředitel tiskárny odpovídá osobně za to, že se v tiskárně netiskne nic, co není zaznamenáno v seznamech. Rovněž prodej tisků je přísně kontrolován; soukromníkům se povoluje jen ve městech, nikoli na vesnicích. Mirkine-Guetzevitč uzavírá, že v sovětském Rusku není svobody tisku. Censura je i v jiných státech, ale nikde taková jako v Rusku. Není zde zejména denního tisku, neboť deník podrobený cenzuře je stále ještě časopisem, avšak deník vydávaný státem není než úřední zprávou. Sovětský režim nemůže ovšem dobře připustiti tiskovou svobodu, neboť, jak pravil Sheridan: »Lépe jest býti bez parlamentu než bez svobody tisku, lépe je býti zbavenu odpovědnosti ministrů a práva odhlasovati daně než býti zbavenu svobody tisku, neboť tato svoboda sama o sobě dosáhne dříve či později toho, že se vrátí všechny ostatní svobody.«

K. Jk.

ZODPOVĚDNOST AMERIKY ZA SVĚTOVÝ MÍR.

Pod tímto titulem shrnuje Viscount Cecil v dubnovém čísle *Foreign Affairs* výtky činěné Evropou Americe, hlavně její zahraniční politice vůči Evropě.

Jednou z tragických stránek válek je okolnost, že celé lidstvo bývá společně stíženo poválečnou nemocí. A tu nejsou nejhorskí snad hospodářské následky války — třebaže jsou nejpatrnější — nýbrž nejhorskí je všeobecný pokles hodnot duševních, jak se dnes jeví v literatuře, v životě společnosti i jednotlivců. Jedním ze základních příznaků dnešní poválečné nemoci celého světa je ztráta víry ve věci, v něž se kdysi věřilo, a jeho nejvýraznějším dokladem je úpadek parlamentarismu v mnohých zemích. Lidé nevěří již sami sobě, že by mohli řídit své záležitosti, a na všech stranách jeví se soumrak demokracie. (Itálie, Rusko, Španěly, Polsko, Litva.) Ani Německo, ačkoli tam republika vystřídala monarchii, ani Francie, třebaže vítězná, nebyly ušetřeny této nemocí. A v Anglii boje s Irskem a všeobecná stávká roku 1925 svědčí o stejné bolesti.

Bylo by zvláštní, aby jediná Amerika byla ušetřena poválečného znehodnocení morálních hodnot. Podmínky jsou ovšem jiné: Evropa je zchudlá, Amerika je bohatá. Ale bohatství nemusí být důkazem morálního zdraví. Jako cizinec nemůže se ovšem vysloviti o vnitřních poměrech v Americe, ale může posuzovati určité tendence v zahraniční její politice.

Amerika měla vždy nechuť k uzavírání spojeneckých smluv a nerada se míchala do diplomatických sporů v Evropě. Tato její doktrína je snad moudrá a často byla pro ni výhodná, ale bylo by možno ji nazvat jinak, kdyby jí mělo být užíváno jako pouhé ochrany před oběťmi spojenými s pomocí světu v jeho úsilí dostati se z nesnází způsobených válkou. — Není pochyby o tom, že Evropa nemá dnes Ameriku příliš ráda. Amerika nakládá na záda Evropy příliš těžká břemena a nehne ani prstem, aby jí ulehčila. Téměř tři roky se Amerika nesúčastnila války, zatím co její pozdější spojenci byli již většinou vyčerpaní. Třebaže její konečné zakročení bylo rozhodné, přece jen hlavní tíhu války nesli až do konce jiní. A po válce? Největší vymožeností mírového jednání je nesporně Spolek národů — jediná naděje světa. V první polovici roku 1919 byl to především Spolek presidenta Wilsona, ale Spojené Státy, hledíce se vyhnouti zodpovědnosti, utekly od něho a nechaly ostatním úlohu, aby jej udrželi v běhu. Nebo americká politika

v otázce válečných dluhů! Snad je oprávněná, ale to neznamená, že by musela získávati Americe přátele. Ostatně věřitelé jsou vždy nepopulární, a okolnosti, za nichž došlo k těmto dluhům, nijak nezmenšují nepopulárnost způsobu, jakým jsou vymáhány. Další případ je Armenie. Amerika hájila na mírové konferenci více než kdo jiný právo Armenie na obnovení samostatnosti, když však došlo k tomu, aby jí osvědčila skutečně svou pomoc a aby vzala na sebe určitou zodpovědnost vůči ní — utekla právě tak, jako utekla od Spolku národů.

Kde tedy je tradiční idealismus Ameriky? Utopil se snad v bohatství? Či to byla vždy jen prázdná slova? Bude Amerika vždy jen raditi a nikdy nepřiloží ruky k společné práci? Spíše se zdá, že tedy ani Amerika neunikla poválečné nemoci, proti níž nutno hledati léky. Nejlepším lékem je ovšem čas, ale není možno nechati vše pouhému vývoji a nepřiložiti ruce k dílu. A tu je hlavní věcí odložití poválečnou netečnost k světovým problémům, jako je na př. otázka odzbrojení a rozhodčích soudů. Dobrá vůle neschází: mnohé státy jsou ochotny účastniti se díla potud, pokud se na nich nežadá, aby šly za určité hranice, které si vymezily. Každý chce odzbrojiti, pokud to nevadí jeho bezpečnosti. A tato bezpečnost stále uniká, protože každý zbrojí, aby byl bezpečný, a druhý zbrojí ještě více, aby byl bezpečnější.

Praktický výsledek může mít jen taková politika, která nahradí válku zákonem — systémem mezinárodních rozhodčích soudů, které by ovšem dávaly dostatečnou záruku a kde by se i malý stát mohl spolehnouti na to, že bude respektováno rozhodnutí vyslovené v jeho prospěch proti státu silnějším. Tohoto velkého morálního úspěchu nelze ovšem dosáhnouti bez obětí. K uskutečnění jeho nemůže přispěti žádný národ, který by nechtěl vzíti na sebe zodpovědnost společné práce. Je-li Amerika nucena svou tradicí, zeměpisnou polohou, svou mentalitou, aby se omezila pouze na projevy místo činné pomoci, musí jít ostatní svět bez ní. Ale Evropa, která nijak nepochybuje o upřímnosti a šlechetnosti jejich ideálů, nemůže chápati, proč se za ně nechce účinně postavit. Leží-li dnes Američanům na srdci problém světového míru a odzbrojení, mohou se vyhnouti závěru, že řád, založený na společné úmluvě, nutno hájiti jinak, než pouhým, sebe výmluvnějším ujišťováním, že s ním souhlasí?

FBS.

RUSKO NA ROZCESTÍ: EVROPA ČI ASIE?

Tuto otázku budoucího vývoje Ruska řeší v březnovém čísle *The Slavonic Review* syn bývalého ruského konsula v Jokohamě princ *A. Lobanov-Rostovsky*.

Dnes je již patrné, že měli pravdu ti optimisté, kteří věřili, že se Rusko zotaví po všech ztrátách válečných i revolučních. Ale až přijde ten den, shledá Rusko, že je obklopeno docela jiným světem, a jeho místo v něm snaží se autor stanoviti.

Ruské dějiny vykazují stále kolísání mezi Evropou a Asií a mnozí se domnívají, že s přeložením hlavního města do Moskvy nastává opět perioda asijská. Tomu by nasvědčovaly změny způsobené válkou na západní hranici Ruska. Rusko zde ztratilo tak důležitá území, která mimo to byla tak úzce spjata s jeho historií, že tyto ztráty přirozeně svádějí k teorii asijské a upomínají na obdobné poměry po vpádu Tatarů ve XIII. stol. Všimneme-li si však blíže situace v Evropě, vidíme, že je právě nejvhodnější pro orientaci Ruska na západ. Největší tři nepřátelé Ruska, Rakousko, Německo a Turecko, jsou válkou nejvíce oslabeni, západní hranice Ruska je obklopena celkem malými republikami, které dokonce stojí k sobě nepřátelsky. Je sice pravda, že ruská inteligence, která nejvíce tíhla na západ, zmizela, ale na druhé straně nižší vrstvy, které byly od západní kultury nejdále, právě tím, že musily tuto inteligenci nahraditi, jsou nuceny se seznamovati se západní kulturou. — Stejným směrem působí velká emigrace »bílých« do všech končin západní Evropy. Až se vrátí tito emigranti domů, přinesou s sebou ohromné zkušenosti z evropského života, jejichž rozšíření mezi národem bude nesmírně důležité. Naopak zase táž emigrace šíří znalost Ruska v ostatní Evropě, takže sblízuje Rusko a Evropu vzájemným pochopením. — Konečně třetí faktor působící stejným směrem je osvobození jižních a západních Slovanů ze jha tureckého a rakousko-německého, což znamená velké zesílení slovanského vlivu v Evropě. Nepočítaje s utopistickým

panslavismem znamená to stejně rozšíření území Rusku blízkého, čehož důkazem je dnešní úloha Prahy, Bělehradu a Sofie pro ruskou emigraci.

Nutno ovšem uznati, že se na druhé straně Rusko rozchází do jisté míry s Evropou. Je tu jednak bolševický antagonismus k dnešní Evropě, na druhé straně i kruhy nepřátelské sovětům nejsou právě nakloněny západu, jsouce rozčarovány poznáním příliš zidealisované kultury západní a vytýkající jí, že odtud přišly do Ruska pro ně tak neblahé myšlenky marxismu a atheismu, a ukazují k Asii (eurasianismus). V Asii samé je ovšem dnes chaos: domácí kultura je opouštěna a není dosud zřejmo, vznikne-li z přijímané kultury evropské nová synthesisa hodnot, nebo anarchie a úpadek. — Je ovšem otázka, nepotíhne-li Rusko ještě dále na východ, kde vzniká nové ohnisko politické a hospodářské, vážně konkurující se starou Evropou. Postupná kolonisace Sibíře a povahou ruského mužíka daný sklon jeho k přátelskému soužití s jeho sousedy, asijskými domorodci, by to jen podporovaly. Nesmíme při tom zapomínati, že hlavní bohatství Ruska je v Uralu a východně odtud.

Je tedy Rusko přirozeně hnáno na východ a ztráty na západě tomuto procesu jen pomáhají. Tento pochod na východ možno ostatně sledovati celými ruskými dějinami; Rusko nevyšlo z Asie, nýbrž ze západu, a přes Asii se nyní blíží k Tichému oceánu, kde se opět setkává se západní kulturou Ameriky, Austrálie, evropských východních přístavů a moderního Japonska. Má tedy nyní Rusko dvě cesty k Západu: starou na západ a novou k otevřenému moři a k novému světu. Je opravdu na rozcestí a pro jeho příští osud je velmi důležité, pro kterou cestu se rozhodne.

FBS.

OTÁZKA POLSKÉHO KORRIDORU.

V únorovém čísle *Current History* uveřejnil bývalý člen anglické sněmovny poslanců *Frederick C. Linfield* článek pod titulem: »Polský korridor překážka míru«. Dokazuje v něm, že dnešní řešení této otázky není správné a že je nespravedlivé vůči Východnímu Prusku a Německu. — V dubnovém čísle téhož časopisu vyvrací jeho námitky Polák *Tadeáš Hoinko*, tajemník Americko-polské obchodní komory v Novém Yorku a *Eduard G. Chwatzynski*, vydavatel časopisu *Kuryer Poranny* ve Varšavě.

Hoinko vypočítává nejprve suchá fakta: Východní Prusko, které i před válkou tvořilo jakýsi poloostrov Německa a mělo dosti vyslovený ráz »kolonie«, stalo se jí zřízením polského korridoru. Není však odděleno od Německa žádnou čínskou zdí: je zde cesta po moři a úplná volnost průjezdu územím polským po souši. Historická data ukazují, že toto území bylo celkem děle v rukou polských, než německých; i za německé periody vždycky odtud vycházeli jen polští poslanci. Je zde právo Polska aspoň na ten malý kousek moře, zvláště když tam ústí Visla, jediná velká řeka Polska a životní nerv osvobozeného národa. Ohromný rozvoj Gdánska jakožto přístavu za vlády polské nedá se nijak upříti. Území Německa je ovšem roztrženo, ale zrovna tak je tomu s královstvím Velké Británie, právě tak jak je oddělena Aljaška od Spojených Států, a přece tyto státy prosperují docela dobře. Je tedy menší zlo, bude-li Východní Prusko částečně odděleno od své mateřské země, než aby Polsko bylo úplně odříznuto od moře. Kdežto ono první znamená jen do jisté míry nepřijemné řešení pro Německo, bylo by druhé řešení smrtí pro Polsko. Oddělení Východního Pruska od Německa je ovšem pro Německo nemilé, ale spíše z důvodu uražené pýchy, než z ohledů hospodářských. Konečně i Polsku překáží tato německá kolonie, bráníc mu ve volném přístupu k moři. A tak navrhuje autor těm, kteří stále mluví o revisi těchto otázek: Nebylo by možno dát celé Východní Prusko Polsku a odškodnit Německo tím, že by se mu vrátila aspoň část jeho bývalých zámořských osad? Nelíbí-li se toto řešení oněm kritikům, ať nepodrávají zbytečně dnešní stav, který je nutnou podmínkou existence samostatného Polska a hospodářské i politické stability Evropy.

E. G. Chwatzynski upozorňuje na to, jak nesprávnými daty operuje *Linfield* v citovaném článku. Sám tam ovšem naivně doznává, že sbíral materiál o Polsku po své cestě Německem. *Chwatzynski* vyvrací aspoň několik nejhorsích nesprávností, ukazuje hlavně na to, že za správy polské nejen že německé

kdysi území v ničem nepokleslo, nýbrž naopak že se jeví všude stálý hospodářský vzestup. Dovoláváje se oficiálních zpráv správy říšských německých železnic zdůrazňuje, že Polsko všude plní své povinnosti a vychází vstříc Německu, umožňujíc mu styk s Východním Pruskem po území polském. Nakonec varuje před takovýmto zkruslováním poměrů, poněvadž je přesvědčen, že největší překážkou míru je neporozumění, k němuž právě nejspíše vede šíření nesprávných informací.

FBS.

LITERATURA.

DVĚ PUBLIKACE O ORGANISACI POLITICKÉ SPRÁVY. — A. JUDr. Jan Říha: *Organisace politické správy v republice Československé*. »Kompas«, Praha, 1928. Stran 1040, cena 140.— Kč. B. *Správa zemská a okresní v republice Československé*. Soubor předpisů o organizaci a působnosti zemských a okresních úřadů a zastupitelstev. Řídí Dr. Václav Joachim, Dr. Richard Holl a Dr. Leopold Jabůrek. První svazek: Zákon o organizaci politické správy. Zákon o volbách zemských a okresních zastupitelstev. Zákon o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy. Stran 358, cena 22 Kč. Druhý svazek: Vládní nařízení o správním řízení. Jednací řád pro zemské a okresní úřady. Stran 214, cena 28 Kč. Vydala Státní tiskárna v Praze (další svazky vyjdou postupně).

Říhovo vydání předpisů o organizaci politické správy je školským příkladem, jak lze udělati a jak se také u nás dělají velké knihy. A příkladem toho, jak se takové knihy dělají nemají. Poznámka pod titulem knihy napovídá sice, že kniha obsahuje též předpisy s organizací politické správy souvislé — ale výběr těchto předpisů a poměr jich k celkovému objemu díla ukazuje, že tu bylo cosi pochybeno; ukážeme, jak. Páteří díla má býti zákon o organizaci politické správy čís. 125 Sb. z. a n. z r. 1927. Tato část knihy zabírá v celku 234 stran, předpisy o správním řízení (nařízení vlády č. 8 Sb. z. a n. z r. 1928) 88 stran, k tomu zákon o volbách zemských a okresních zastupitelstev a výborů 70 stran — tedy dohromady 392 stran. Všecko ostatní je věnováno věcem, které s organizací politických úřadů jen souvisejí — a lze říci více méně souvisejí. Ústavní zákon, jazykový zákon a nařízení, úprava správy školské, zákon o ochraně svobody osobní, domovní a listovní, zákon o okresních hospodářských záložnách, o úplatkářství, o nejvyšším správním soudě, předpisy o dávkách za úřední úkony — vybíráme jen namátkou — to jsou věci, u nichž souvislost organizací politické správy je někdy potřeba hodně hledati; kdyby touto metodou se mělo postupovati jinde, došlo by se tam, že teměř při všech zpracováních jednotlivých oborů správního práva by se tytéž předpisy musely stále a stále opakovati. Při vydání obecních zřízení bylo by otisknouti nejen ústavní listinu, jazykový zákon a jiné související věci, ale také zákon o organizaci politické správy a všecko to ostatní, čeho lze se při provádění předpisů o obecním zřízení dotknouti. Konec byl by pak — chaos. V dvaceti knihách o dvaceti různých věcech byly by dvacetkrát obsaženy téměř tytéž předpisy, zpracované od různých autorů, z různých hledisek, s různými subjektivními názory. A nejen chaos — ale jaké plýtvání papíru a peněz! Ostatně kniha sama neprovádí zásadu shrnouti všechny předpisy s organizací politické správy souvisící do důsledků. Mnohé věci, které souvisejí stejně, v ní obsaženy nejsou. Je-li na př. otištěn zákon o okresních hospodářských záložnách v Čechách, měly by tu logicky býti i předpisy o kontribučenských záložnách a fondech na Moravě a ve Slezsku; vedle zákona č. 165/1920 Sb. z. a n. o zřízení policejních úřadů, hledali bychom i ostatní předpisy téže věci se týkající atd. Zvláště k předpřevratovým předpisům býv. Uher, platným na Slovensku a Podkarpatské Rusi, nebylo vůbec přihlíženo. I při výběru předpisů, pojatých do knihy nebylo postupováno dosti kriticky. Je tu plno předpisů, otištěných bez jakékoli poznámky v úplném původním znění, bez ohledu na to, jaké změny v nich nastaly vydáním předpisů pozdějších. Uvésti lze tu jako příklad nařízení č. 10 z roku 1853 ř. z., č. 44 z r. 1868 ř. z., č. 310 z r. 1922 Sb. z. a n., generální statut pro Podkarpatskou Rus — a mnohé jiné, kde není nijak patrné, pokud tyto předpisy jsou změněny a zrušeny již samým zákonem o organizaci politické správy. Mnohé z před-